

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060103

DOM
2013-11-15
Stockholm

Mål nr
M 3695-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2013-03-26 i mål nr M 4345-12, se bilaga A

KLAGANDE

Cementa AB

Ombud: F T och A B

SAKEN

Tillstånd till viss ändrad verksamhet vid Cementa AB:s anläggning i Degerhamn i Kalmar län

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom på så sätt att tillståndsmeningens första stycke ges lydelsen ”[ ] tillstånd att ändra verksamheten vid anläggningen i Degerhamn genom installation och drift av ett nytt textilt spärfilter för rening av rökgaser från ugn 3 och 4 samt ett nytt textilt spärfilter för rening av kylgaser från klinkerkylaren vid ugn 3.”
2. Mark- och miljööverdomstolen ändrar vidare mark- och miljödomstolens dom på så sätt att villkor 17 får följande lydelse;

17. Utsläpp av stoft från integrerat textilt filter för cementugnarna 3 och 4 får som dygnsmedelvärde inte överstiga 10 mg/m³ vid 10 % O₂. Villkoret ska anses uppfyllt om det innehålls 95 % av driftsdyggen. Onormala driftsförhållanden, såsom start- och stopperioder och haverier i

Dok.Id 1098292

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50
E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

reningsutrustning, är undantagna från ovanstående krav. Mätning ska ske enligt standardiserade mätmetoder.

Utsläppen av stoft från andra filterförsedda punktkällor än cementugnarna 3 och 4 får inte överstiga 20 mg/m³ ntg såvitt avser stoftfilter som installerats före den 1 januari 2009. För övriga stoftfilter får motsvarande utsläpp inte överstiga 10 mg/m³ ntg. Om stofthalten efter rening överstiger föreskrivet begränsningsvärde ska åtgärder vidtas och verifieras med en uppföljande mätning inom 60 dagar från det att ett mätresultat som påvisar ett överskridande av utsläppsvärdet har kommit tillståndshavaren tillhanda. Vid denna uppföljande mätning får utsläppet av stoft inte överstiga begränsningsvärdet.

YRKANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Cementa AB har, såsom talan slutligen utformats, yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra villkor 17 i mark- och miljödomstolens dom så att det ges följande lydelse;

17. Utsläpp av stoft från integrerat textilt filter för cementugnarna 3 och 4 får som dygnsmedelvärde inte överstiga 10 mg/m³ vid 10 % O₂. Villkoret ska anses uppfyllt om det innehålls 95 % av driftsdygnet. Onormala driftsförhållanden, såsom start- och stopperioder och haverier i reningsutrustning, är undantagna från ovanstående krav. Mätning ska ske enligt standardiserade mätmetoder.

Utsläppen av stoft från andra filterförsedda punktkällor än cementugnarna 3 och 4 får inte överstiga 20 mg/m³ ntg såvitt avser stofffilter som installerats före den 1 januari 2009. För övriga stofffilter får motsvarande utsläpp inte överstiga 10 mg/m³ ntg. Om stofthalten efter rening överstiger föreskrivet begränsningsvärde ska åtgärder vidtas och verifieras med en uppföljande mätning inom 60 dagar från det att ett mätresultat som påvisar ett överskridande av utsläppsvärdet har kommit tillståndshavaren tillhanda. Vid denna uppföljande mätning får utsläppet av stoft inte överstiga begränsningsvärdet.

Om Mark- och miljööverdomstolen finner det påkallat har Cementa AB ingenting emot att mark- och miljödomstolens dom ändras så att det framgår att verksamheten vid anläggningen i Degerhamn ändras genom installation och drift av ett nytt textilt spärfilter för rening av rökgaser från ugn 3 och 4 samt ett nytt textilt spärfilter för rening av kylgaser från klinkerkylaren vid ugn 3.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Cementa AB har som grund för sin talan anfört bl.a. följande. När Cementa AB ansökte om ändring av tillståndet avsåg bolaget att rökgaserna skulle renas i ett nytt textilt spärfilter. Kylgaserna avsågs renas antingen i samma spärfilter som rökgaserna eller i ett separat filter. Cementa AB:s avsikt var att utsläpp från det nya

filtret för rening av rökgaser skulle regleras i det nya villkoret. Utsläpp från ett separat filter för rening av kylgaser, som inte är förbränningsgaser, skulle dock regleras av villkor 17 såsom ett filter som installerats efter den 1 januari 2009 och för vilket ett begränsningsvärde för utsläpp av stoft på 10 mg/m^3 ntg då skulle gälla. De ändringar i villor 17 som mark- och miljödomstolen sedan föreskrev var inte enligt Cementa AB:s, eller länsstyrelsens, förslag utan innebar att även ett separat filter för rening av kylgaser ingår i vad som var Cementa AB:s förslag till nytt villkor. Enligt villkorets nuvarande lydelse ska stoftutsläppen normeras till en syrehalt om 10 %.

Omräkningen av syrehalter sker för att kompensera ett eventuellt syreöverskott. Omräkningen görs normalt enbart vid mätningen av förbränningsgaser. Kylgaserna, som inte är förbränningsgaser, har en syrehalt om ca 21 %. Följande formel används för att räkna om mätdata avseende t.ex. stoft mellan olika syrehalter.

$$[z] \text{ vid } x \text{ vol-\% O}_2 = (21 - y) \cdot z / (21 - x) \text{ vid } y \text{ vol-\% O}_2$$

[z] = den uppmätta stofthalten

x = syrehalten vid den uppmätta stofthalten

y = den syrehalt man vill räkna om till

Eftersom syrehalten i kylgaserna är ca 21 % innebär det att man vid en omräkning dividerar med noll (21 minus 21), vilket inte fungerar. Det går alltså inte att omräkna syrehalten i de gaser som lämnar kylarfiltret på det sätt som villkoret i sin nuvarande lydelse föreskriver.

En grundläggande förutsättning vid villkorsskrivning är att tillståndshavaren har rättsliga och faktiska möjligheter att klara av de krav som villkoret innebär. Som beskrivits ovan kan beräkning av utsläppen från ett separat filter för rening av kylgaser inte utföras på det sätt som föreskrivs i villkoret. Villkoret bör därför ändras enligt Cementa AB:s yrkande.

Cementa AB befinner sig i slutfasen av upphandlingen av de nya filtren. Det står nu klart att kylgaser och rökgaser kommer att renas i två separata filter. Cementa AB har därmed ingenting emot att Mark- och miljööverdomstolen, om domstolen finner

det påkallat, ändrar tillståndsmeningen så att tillståndet endast omfattar rening av kylgaser från klinkerkylaren vid ugn 3 i ett separat filter.

Cementa AB anser, i likhet med länsstyrelsen, att frågan om vad som utgör onormala driftsförhållanden bör hanteras inom ramen för tillsynen.

Efter föreläggande från Mark- och miljööverdomstolen har bolaget justerat sitt yrkande genom att förtydliga vilka ugnar som villkoren om utsläpp ska avse.

YTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Kalmar län har anfört i bl.a. följande. Länsstyrelsen anser att Cementa AB:s yrkande om ändring av villkor 17 kan godtas. Länsstyrelsen har tidigare uttalat sig om att villkoret avseende utsläpp av stoft från ugnarna inte skulle göras beroende av de bestämmelser som finns i förordning (2002:1060) om avfallsförbränning. Länsstyrelsen anser fortfarande att villkoret inte ska baseras på dessa bestämmelser med de undantag, omräkningar och annat som följer av förordningen. Detta innebär istället att förutsättningarna för uppfyllelse av begränsningsvärdet ska vara inskrivet i villkoret. Det finns ingen tydlig definition av onormala driftsförhållanden i lagtext. Länsstyrelsens tolkning är att start- och stopptider liksom de perioder då reningsutrustningen inte fungerar innefattas. Utsläpp under dessa förutsättningar bör inte räknas in i villkoret. Uttrycket ”såsom” antyder att det också kan innefatta andra typer av driftsituationer som inte specificeras speciellt. Länsstyrelsen ser inte vilka andra situationer som avses. Frågan bör kunna vara föremål för bedömning i tillsyn och länsstyrelsen har inget att erinra mot den av bolaget föreslagna formuleringen.

Länsstyrelsen anser i likhet med bolaget att regleringen av utsläppen av stoft från kylgaser inte ska regleras i villkor som omfattar utsläpp från ugnarna, utan ska regleras tillsammans med övriga luftutsläpp. Med den omskrivning som bolaget föreslår blir utsläppsvärdet rimligt och det görs inte beroende av syrehalter på ett sätt som den förbränningsgas som släpps ut från ugnarna.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Den i målet aktuella förbränningsanläggningen är en industriutsläppsanläggning, se 1 kap. 2 § industriutsläppsförordningen (2013:250) och 14 kap. 8 § miljöprövningsförordningen (2013:251). Industriutsläppsförordningen trädde i kraft den 18 juni 2013 och innebär bl.a. att tillståndsmyndigheten vid sin prövning ska använda utsläppsvärden och beskrivningar av andra försiktighetsmått som anges i de för verksamheten relevanta BREF-dokument som referens vid utformningen av tillståndsvillkor (1 kap. 13 § industriutsläppsförordningen). I nu gällande BREF-dokument för cementindustrin anges beträffande stoftutsläpp att en nivå på 10 mg/Nm³ utgör bästa möjliga teknik för textila spärfilter.

Mark- och miljööverdomstolen gör bedömningen att bolaget inte har faktisk möjlighet att efterleva villkor 17 så som det utformats i mark- och miljödomstolen. Vidare kan tredje meningen i första stycket i villkor 17, som anger i vilka situationer det är tillåtet med undantag från begränsningsvärdet, ändras på det sätt som medgivits av länsstyrelsen. Utsläpp i form av kylgaser ska därför inte regleras på det sätt som mark- och miljödomstolen har gjort, utan tillståndsmeningen och villkor 17 ska ändras i enlighet med vad som framgår av domslutet. Ytterligare anpassning med anledning av gällande BREF-dokument behöver inte göras i detta fall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2013-12-13

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Peder Munck, tekniska rådet Mikael Schultz samt tf. hovrättsassessorn Helen Blomberg, referent.

Föredragande har varit föredraganden Astrid Öfverholm.

Rättelse/komplettering

Dom, 2013-03-26

Rättelse, 2013-03-26

Beslutat av: rådmannen Lena Pettersson

På sid 1 i domen rättas direktiv "201/75/EU" till "2010/75/EU"

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2013-03-26
meddelad i
Växjö

Mål nr M 4345-12

SÖKANDE

Cementa AB

Ombud: A B

Ombud: F T

SAKEN

Ansökan om tillstånd till viss ändrad verksamhet vid Cementa AB:s anläggning i Degerhamn, Kalmar län

Avrinningsområde: 119
Koordinater (SWEREF99): N: 6246280 E: 587050

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen meddelar Cementa AB tillstånd att ändra verksamheten vid anläggningen i Degerhamn genom installation och drift av ett nytt textilt spärrfilter för rening av rökgaser från ugn 3 och 4 samt genom rening av kylargaser från klinkerkylaren vid ugn 3, antingen i nämnda filter eller genom ett separat, nytt textilt spärrfilter för rening av dessa kylargaser.

Mark- och miljödomstolen beslutar att, utöver vad som följer av Naturvårdsverkets föreskrift 2002:28, eller de ändringar i den som följer av direktiv 201/75/EU ifråga om utsläpp till luft, ska villkor 17 i det tillstånd som lämnades i dom den 21 december 2010 ändras till följande lydelse.

Dok.Id 241317

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81	Kungsgatan 8	0470-560 100	0470-560 125	måndag – fredag
351 03 Växjö		E-post: MMD.vaxjo@dom.se		08:00-12:00 13:00-16:30

17. Utsläpp av stoft från integrerat textilt ugnfilter för cementugnarna 3 och 4 samt kylgaser från ugn 3, och från eventuellt separat filter för kylgaser från ugn 3, får som dygnsmedelvärde inte överstiga 10 mg/Nm^3 vid 10 % O_2 . Villkoret ska anses vara uppfyllt om det innehålls 95 % av driftsdygnen. Start och stopperioder och haverier i reningsutrustningar är undantagna från ovanstående krav. Mätning ska ske med standardiserade mätmetoder.

Utsläppen av stoft från andra filterförsedda punktkällor än cementugnarna och kylgaser från ugn 3 får inte överstiga 20 mg/m^3 ntg såvitt avser stofffilter som installerats före den 1 januari 2009. För övriga stofffilter får motsvarande utsläpp inte överstiga 10 mg/m^3 ntg. Om stofthalten efter rening överstiger något av de två närmast ovan föreskrivna begränsningsvärdena ska åtgärder vidtas och verifieras med en uppföljande mätning inom 60 dagar från det att ett mätresultat som påvisar ett överskridande av utsläppsvärdet har kommit tillståndshavaren tillhanda. Vid denna uppföljande mätning får utsläppet av stoft inte överstiga begränsningsvärdet.

Mark- och miljödomstolen delegerar till tillsynsmyndigheten att, om så behövs, meddela ytterligare villkor med definition av start- och stopptider i villkor 17.

Mark och miljödomstolen förordnar vidare att villkor 18 ska upphöra att gälla vid den tidpunkt då kylgaserna har börjat renas i ny utrustning, samt att Cementa AB ska underrätta tillsynsmyndigheten om när detta sker

Mark- och miljödomstolen godkänner den miljökonsekvensbeskrivning som är bifogad till ansökan.

Detta tillstånd får tas i anspråk utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft.

Den verksamhet som avses med ändringstillståndet ska ha satts igång senast två (2) år efter det att denna tillståndsdom har vunnit laga kraft.

BAKGRUND

Cementa AB (fortsättningsvis "Cementa" alternativt bolaget) ansöker om ändringstillstånd av gällande tillstånd den 12 juni 2005 m.fl. på grund av att bolaget avser att senast vid årsskiftet 2013/2014 komplettera reningsutrustningen med ytterligare luftfilter för rening av utsläppen från tillverkningen av anläggningscement i Degerhamn.

TIDIGARE BESLUT

Tillstånd till drift av anläggning för tillverkning av cement och cementklinker m.m. på fastigheten Degerhamn 4:1 i Mörbylånga kommun, Kalmar län lämnades av Miljödomstolen den 12 juni 2005, med ändring av Miljööverdomstolen den 6 februari 2009 och av Högsta domstolen den 20 december 2010. Slutliga villkor i uppskjutna frågor beslutades den 21 december 2010 med ändring av Miljööverdomstolen den 19 mars 2012. Verksamheten tillståndsprövades dock första gången redan 1973, då enligt miljöskyddslagen.

För verksamheten gäller bl.a. följande villkor.

17. Utsläppen av stoft från andra filterförsedda punktkällor än cementugnarna får inte överstiga 20 mg/m^3 ntg såvitt avser stoftfilter som installerats före den 1 januari 2009, med undantag för GFE-filter efter klinkerkylaren på ugn 3 (filter nummer 10 i filterlistan). För övriga stoftfilter får motsvarande utsläpp inte överstiga 10 mg/m^3 ntg. Om stofthalten efter rening överstiger föreskrivet begränsningsvärde ska åtgärder vidtas och verifieras med en uppföljande mätning inom 60 dagar från det att ett mätresultat som påvisar ett överskridande av utsläppsvärdet har kommit tillstånds-havaren tillhanda. Vid denna uppföljande mätning får utsläppet av stoft inte överstiga begränsningsvärdet.
18. Utsläppen av stoft från befintligt GFE-filter efter klinkerkylaren på ugn 3 (filter nummer 10 i filterlistan) får inte överstiga 20 mg/m^3 ntg. Om stofthalten efter rening överstiger 20 mg/m^3 ntg ska redan vidtagna och planerade åtgärder redovisas för tillsynsmyndigheten inom 30 dagar från det att ett mätresultat som påvisar ett överskridande av utsläppsvärdet har kommit tillståndshavaren tillhanda. Korrigerande åtgärder ska vidtas inom sex månader från samma tillfälle.

ANSÖKAN

Yrkanden och åtaganden

1. Cementa AB yrkar att mark- och miljödomstolen meddelar bolaget tillstånd att ändra verksamheten vid anläggningen i Degerhamn genom
  - a) installation och drift av ett nytt textilt spärfilter för rening av rökgaser från ugn 3 och 4; och
  - b) rening av kylgaser från klinkerkylaren vid ugn 3 i det filter som avses i yrkande 1 a), alternativt installation och drift av ett nytt textilt spärfilter för rening av dessa kylgaser.
2. Cementa yrkar vidare att mark- och miljödomstolen
  - a) beslutar att tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande);
  - b) bestämmer igångsättningstiden för den verksamhet som avses med ändringstillståndet till två (2) år från lagkraft vunnit tillståndsdom;
  - c) föreskriver villkor i enlighet med Cementas förslag;
  - d) förordnar att villkor 18 ska upphöra att gälla vid den tidpunkt då kylgaserna har börjat renas i ny utrustning samt att Cementa ska underrätta tillsynsmyndigheten om när detta sker
  - e) godkänner den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen.

Cementa har, genom att godta länsstyrelsens villkorsförslag, slutligt yrkat att villkor 17 ges följande utformning, från och med den dag då det nya filtret tas i bruk.

- 17 Utsläppen av stoft från andra filterförsedda punktkällor än cementugnarna får inte överstiga 20 mg/m^3 ntg såvitt avser stoftfilter som installerats före den 1 januari 2009. För övriga stoftfilter får motsvarande utsläpp inte överstiga 10 mg/m^3 ntg. Om stofthalten efter rening överstiger föreskrivet begränsningsvärde ska åtgärder vidtas och verifieras med en uppföljande mätning inom 60 dagar från det att ett mätresultat som påvisar ett överskridande av utsläppsvärdet har kommit tillstånds-havaren tillhanda. Vid denna uppföljande mätning får utsläppet av stoft inte överstiga begränsningsvärdet.

Utsläpp av stoft från integrerat textilt ugnfilter får som dygnsmedelvärde inte överstiga 10 mg/Nm^3 vid 10 % O_2 . Villkoret ska anses vara uppfyllt om det innehålls 95 % av driftsdygnet. Onormala driftsförhållanden, som t.ex. start och stopperioder och haverier i reningsutrustningar är undantagna från ovanstående krav. Mätning ska ske med standardiserade mätmetoder.

Cementa åtar sig att genomföra bullermätning inom sex månader efter det att det nya filtret har tagits i bruk.

Beskrivning av den ändring som ansökan avser

Ansökan avser installation och drift av ett nytt textilt spärrfilter som komplettering till befintlig reningsutrustning för rening av rökgaser från två roterugnar och eventuellt samtidig rening av kylgaser från en av ugnarna. Den befintliga reningen består av ett elektrofilter för vardera av ugnarna. För den ena av ugnarna finns dessutom två spärrfilter för ytterligare rening av två delflöden, där rökgaserna används för att värma upp dels råmjöl av kalksten, dels kol. Sammanlagt rökgasflöde blir 150 000 m³ ntg per timma. Utsläpp sker via befintliga skorstenar.

Alternativt kan det för kylgaserna bli aktuellt med ett separat textilfilter för ca 23 000 m³ ntg per timma. I så fall blir flödet från ugnarna 115 000 m³ ntg per timma.

Utöver de utsläpp som avses anslutas till det nya filtret finns i anläggningen ytterligare 21 filter som renar andra gaser, och som inte berörs av de planerade ändringarna av verksamheten.

För utsläppet från cementugnarna gäller också Naturvårdsverkets föreskrifter om avfallsförbränning NFS 2002:28, eftersom avfall samförbränns i anläggningen. Cementa anser att det inte behövs någon ytterligare utsläppsreglering för de 5 % av tiden då föreslaget villkor inte gäller.

Det nya filtret blir ett textilt spärrfilter, som kommer att uppfylla kraven på bästa tillgängliga teknik enligt gällande BREF-dokument (Reference Document on Best Available Techniques in the Cement, Lime and Magnesium Oxid Manufacturing Industri, May 2010). Det kommer att placeras efter befintliga reningsutrustningar, som kommer att drivas även fortsättningsvis, vilket innebär rening i flera steg. Nivån för bästa reningsteknik anges som 10-20 mg/Nm³ som dygnsmedelvärde. Även återanvändning av partikelmateriäl ingår i begreppet bästa teknik för denna bransch.

I befintlig anläggning återförs normalt avskilt stoft till processen, men stoft med höga alkali- och klorhalter från vissa delar av reningsutrustningen förs till en så kallad CKD-silo för cementugnsstof (Cement Kiln Dust). I den nya anläggningen kommer mängden sådant stoft att minska till 2 000 – 2 500 ton per år, från nuvarande 7 000 – 7 500 ton /år.

Miljökonsekvensbeskrivning

Åtgärderna beräknas minska stoftutsläppen till luft med 70 % och leda till att en större andel stoft kan återanvändas i produktionen.

Utsläppet av stoft beräknas bli 2-3 ton per år efter genomförd åtgärd. Utsläppet av metaller kommer att minska i varierande grad, beroende på hur stor andel av respektive metallutsläpp som är partikelbundet. Minskningen varierar från några tiodels kilogram per år för kadmium och kvicksilver upp till omkring tio kilogram per år för koppar och bly. Vanligen ligger halterna dock under detektionsgränsen.

Cementa har bedömt ändringarna i omgivningspåverkan utifrån de spridningsberäkningar som gjordes i samband med ansökan 2005, och de mätningar av partikelhalter som har gjorts i Degerhamn. Förändringen i reningsutrustning kommer att innebära att halten av partiklar PM 10 blir mätbart lägre, men halterna ligger redan under gällande miljömål och miljökvalitetsnormer. Gällande miljömål för PM 10 som dygnsmedelvärde bedöms inte komma att överskridas någon enskild dag.

Nedfall av stoft, s.k. fallande stoft, befaras endast förekomma i samband med driftstörningar och haverier. Eftersom rökgaserna nu kommer att passera minst två reningsutrustningar minskar risken för utsläpp väsentligt. Den övervägande delen av stofthalter i närområdet tros dock härröra från diffus damning, vilken inte påverkas av åtgärden.

Den ökande återanvändningen i processen av avskilt stoft, och därmed den minskade mängden CKD-material innebär något minskat råmaterialbehov, minskat transportbehov och behov av mellanlagring. Metallhalterna kan dock komma att öka något i CKD-materialet, vilket kan begränsa användningsmöjligheterna något, men hittills har halterna inte varit anmärkningsvärt höga vid lågt uttag.

Antalet externa tunga transporter beräknas minska med 150 per år, vilket innebär 5 %. Antalet interna transporter minskar med 200 per år.

Trots minskade transporter innebär den nya anläggningsdelen en ny bullerkälla. Om det behövs för att rymmas inom gällande bullervillkor kommer Cementa att bygga in anläggningen.

Elförbrukningen kommer att öka med ca 1 % eller 0,1 GWh per år, samtidigt som den ökade mängden återfört stoft minskar energiförbrukningen per ton produkt, och energiförbrukningen minskar för transporter. Nettoeffekten kan inte bedömas fullständigt, men förändringen jämfört med ett nollalternativ blir obetydlig.

INKOMNA YTTRANDEN

Länsstyrelsen tillstyrker Cementa AB:s ändring av verksamheten, samt att miljökonsekvensbeskrivningen och verkställighetsförordnande godkänns.

Länsstyrelsen yrkar ändring av villkor 17 och 18 till den utformning som Cementa sedermera har accepterat och som återges ovan under avsnittet Yrkanden och åtaganden.

Länsstyrelsen är tveksam till att det i bolagets ursprungliga villkorsförslag hänvisas till föreskriften om avfallsförbränning. Cementa genomför kontinuerliga utsläppsmätningar avseende utsläpp av stoft till luft, metodiken och omfattningen styrs av bestämmelser i föreskriften om avfallsförbränning. Fråga om uppfyllelse av utsläppsgränsvärdena i föreskriften utgår ifrån att inget dygnsmedelvärde ska överskridas, med då undantas vissa mätningar och en del omräkningar sker av mätresultaten. Länsstyrelsen vill att villkoret formuleras fristående från föreskriftens bestämmelser. Om villkoret skrivs utifrån förutsättningar i föreskriften, kan omprövning av villkoret behöva göras om föreskriften ändras, så att villkoret inte längre sammanfaller med föreskriftens skrivning.

Mätning av stoftutsläpp ska utföras enligt standardiserade mätmetoder. Det är rimligt att start- och stopperioder undantas i villkoret. Cementa har definierat start- och stopperioder i sina driftsinstruktioner såväl om det är fråga om kortare eller

längre driftstopp. Tiderna för start- och stopperioder är vid en cementindustri relativt långa. Det kan också inträffa händelser, haverier i filter eller annat som inte Cementa helt kan styra över. Dessa tillfällen bör inte heller omfattas av villkoret.

Länsstyrelsen anger vidare att tänkt placering av filtret är i riktning mot närmaste boende. Cementa har dock bedömt att det inte blir fråga om lågfrekvent buller utan sådana ljud som ska kunna åtgärdas. Skyddsåtgärder kommer att genomföras för att klara bullervillkoret.

Fläktar ger ofta kontinuerliga ljud om de inte är trasiga, däremot tryckluft kan ge upphov till tillfälliga ljud. I och med att villkoren är utformade som medelvärden får inte dessa tillfälliga, momentana, ljud samma tyngd i utvärdering av ljudnivåerna. Dessa tillfälliga ljud kan uppfattas mycket störande för närboende. Bolaget har en begränsning avseende momentana ljudnivåer nattetid om 55 dB (A) vid bostäder. Dag- och kvällstid finns ingen sådan reglering. Av denna anledning anser länsstyrelsen att Cementa inom en viss tid från det att det nya filtret tagits i bruk ska utvärdera bullersituationen såväl avseende ekvivalenta som momentana ljudnivåer. En bullerberäkning bör genomföras inom tre månader från det att det nya filtret tagits i bruk.

Naturvårdsverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har avstått från att yttra sig.

Cementa har accepterat länsstyrelsens yrkanden, men bedömer att man kan behöva sex månader för att planera och genomföra en bullerberäkning.

DOMSKÄL**Tillåtlighet**

Mark- och miljödomstolen anser att miljökonsekvensbeskrivningen är tillräcklig för att bedöma miljöpåverkan av ändringen, varför den kan godkännas.

Ändringen av reningsanläggningen bedöms ge stora fördelar från miljösynpunkt. I målet kvarstår inga motsättningar mellan Cementa och länsstyrelsen, utom vad gäller tiden för bullerundersökning, se vidare nedan. Inga andra yttranden har lämnats.

För anläggningen gäller Naturvårdsverkets föreskrift NFS 2002:28, eftersom det gällande tillståndet också medger förbränning av vissa mängder avfall. Föreskriften innebär implementering av direktivet 2000/76/EG. Detta har nu ersatts av industriemissionsdirektivet 2010/75/EU (IED), vilket innebär att gränsvärden enligt detta direktiv ska tillämpas. Domstolen förutsätter att nya föreskrifter fastställs inom stipulerad tid, såvitt domstolen kan utläsa, senast 7 januari 2014. Intill dess att industriemissionsdirektivet har implementerats i form av nya generella föreskrifter måste annars EU-kraven fastställas i tillstånd. Det bör därför klargöras i domen vad som gäller enligt direktiv och föreskrifter.

Det bör också göras en avstämning av att det föreslagna villkoret innebär en skärpning eller fastställelse av direktivets krav, annars får det inte medges.

Enligt IED, Bilaga VI, Del 4, punkt 2, gäller som K-värde 30 mg/Nm^3 för stoft, vilket ska viktas mot det generella utsläppskravet för avfallsförbränning på 10 mg/Nm^3 , utifrån andelen avfall i bränslemixen. Dessa värden gäller varje driftsdygn. Detta skiljer sig inte från vad som gäller enligt nuvarande direktiv och föreskrift. Direktivet medför alltså krav på utsläpp mellan 10 och 30 mg/Nm^3 . Det är i detta mål inte nödvändigt att fastställa den exakta kvoten, bara konstateras att den bör ligga i den övre delen av intervallet, och att föreslaget villkor kan anses vara skarpare än direktivet, även med beaktande av undantag för 5 % av tiden enligt förslaget. Det framgår också av ansökan att kraven för bästa tillgängliga teknik uppfylls med den planerade anläggningen. Yrkat ändringstillstånd kan alltså medges.

Villkor

Mark- och miljödomstolen finner att det förslag till ändring av villkor 17 som parterna har enats om innehåller undantag som under vissa omständigheter kan befaras motverka syftet med villkoret, nämligen undantaget för ”onormal drift”. Detta är alltför oprecist och skulle kunna leda till tolkningssvårigheter och att, något tillspetsat, varje utsläppsavvikelse skulle kunna anses bero av något onormalt förhållande, eller att villkoret formellt sett skulle anses medge att filtret drivs oreglerat under icke normala förhållanden under längre tid. Det är dock rimligt att undanta start- och stopperioder, men dessa behöver definieras i det enskilda fallet. EU-kommissionen har nyligen i genomförandebeslut den 7 maj 2012 angett vad som gäller för stopp- och start för förbränningsanläggningar. Dessa anges dock enbart gälla för anläggning enligt kapitel III i direktivet. Avfallsförbränningsanläggningar hänförs till kapitel IV samma direktiv. Härav följer att det inte formellt krävs att start och stopp måste definieras i tillståndet, vilket annars gäller för förbränningsanläggningar. Domstolen står fri att ändå överväga att ta in sådana definitioner i villkoret för att öka dess precision.

I Cementas driftsinstruktioner finns det, enligt länsstyrelsen, definitioner av perioderna för start- och stopp för denna industri. Domstolen anser att någon utförlig definition av dessa perioder inte behöver anges i villkoret, utan det är en fråga som kan delegeras till tillsynsmyndigheten att besluta om, i det fall att det inte kan klaras ut underhand inom tillsynsramen. Vad som är ett haveri finns definierat i nämnda direktiv och föreskrift och bör tillämpas på samma sätt vid tolkning av det nu aktuella villkoret. Därigenom begränsas tiden för drift med icke fungerande rening. Övriga driftsavvikelser får rymmas inom de 5 % av tiden som undantas.

Det bör dessutom noteras att gällande villkor 5 skulle kunna tolkas som att det medger ytterligare överskridande av gränsvärden avseende dygnsutsläpp under upp till 3 % av det totala antalet driftdygn per år. Av domskälen i domen den 12 juni 2007 framgår dock att detta avser annan utrustning än reningsutrustningen för avfallsförbränning. De underhand föreslagna formuleringarna av villkor 17 tycks dock inte omfatta sådana andra anläggningsdelar, vilket nuvarande villkor uppenbarligen avser, eftersom det i motiveringen till nuvarande villkor angavs att villkor

för utsläpp från cementugnarna inte behövde regleras utöver vad som följer av generella föreskrifter. Befintligt villkor 17 bör enbart ändras i de delar som berörs av ändringen, och regleringen av övriga utsläpp bör kvarstå, vilket också får anses utgöra bolagets slutliga yrkande.

Genom att villkor 17 kommer att omfatta även det utsläpp som regleras i villkor 18 kan det sistnämnda villkoret utgå.

Länsstyrelsen befarar momentana ljud dagtid från filtret. Det finns dock inget angivet om det i ansökan, utan det anges tvärtom att bullersituationen inte kommer att ändras, och förekomst av sådant buller får då anses inte ingå i tillståndsprövningen. Kontroll av buller bör dock ske. Vad gäller frågan om när sådan bullerkontroll tidigast bör ske anser domstolen att Cementas förslag är rimligt, men förutsätter att det som anges som bullerberäkning också innefattar faktisk mätning av bullerkällstyrkan från filtren. Frågan behöver dock inte regleras i villkor utan bör kunna hanteras genom det allmänna villkoret om att uppfylla åtaganden, och genom egenkontroll och tillsynen därav.

Verkställighetsförordnande m.m.

Mark- och miljödomstolen finner det angeläget från miljösynpunkt att ny reningsutrustning tillförs anläggningen så snart som möjligt. Ingen har motsatt sig att så sker eller att verkställighetsförordnande ges. Verkställighetsförordnande bör då meddelas. Yrkad igångsättningstid bör också medges.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 16 april 2013.

Lena Pettersson

Bruno Bjärnberg

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lena Pettersson, ordförande, och tekniska rådet Bruno Bjärnberg, samt de särskilda ledamöterna Hans Eliasson och Hans Nilsson.